

akademia

ÜLKEMİZDE MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDA GELENEKSEL NEFESLİ ÇALGILARIMIZDAN KAVAL'IN YERİ VE ÖNEMİ

Özet

Gelenekselleşmiş kültürel bir varlığın, maddi-manevi beğenilerin, günümüze kadar gelmiş olması, toplum tarafından kabul görmüş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kültürel varlığı yok saymak, onun gücünü inkâr etmek olduğu gibi, uzun yıllar denenmiş ve geliştirilmiş bu bilgiler topluluğundan mahrum kalmış olmak anlamına gelir. Bir toplumun geleceğini özgün bir şekilde tasarlamasında kültürel öğelerini değerlendirmesinin önemi tartışılmaz bir gerçektir.

Geleneksel müzik ve çalgılarımız, kökleri çok sağlam kültürel öğelerin gelenekselleşmiş örnekleridir. Zaman içerisinde silinip gitmemeleri, bugün de kullanılıyor olmaları bu öğelerin ne kadar kalıcı ve değerli olduklarının bir göstergesidir.

Geleneksel müziğimiz, köken olarak Orta Asya'ya bağlı olsa da coğrafi, sosyal- kültürel etkiler, katkılar ile dünya üzerindeki zengin kültürel miraslardan birisi durumundadır. Geleneksel müziğimizin (çalgısal, melodik, ritimsel vb.) özgün kimliği birçok bilimsel araştırmaya konu olmuş, olmaktadır. Eğitim Bilimleri içerisinde, müzik eğitimi alanında da Geleneksel Müzik öğelerinin kullanımı ve bu konuda yapılan-yapılacak araştırmaların önemi ortadadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, müzik eğitimi, müzik eğitimi anabilim dalları, ana çalgı, geleneksel Türk çalgıları eğitimi, kaval, kaval eğitimi,

THE IMPORTANCE OF END-BLOWN FLUTE WHICH IS ONE OF THE TRADITIONAL WIND INSTRUMENTS AT MUSIC DEPARTMENTS IN OUR COUNTRY

Abstract

Survival of a traditional, cultural property and material-moral regards until today is arose from that they are accepted by the society. Ignoring this cultural property means both denying its power and being lack of the knowledge which are approved and improved for long years. The importance of evaluation of cultural properties is an undisputed reality in designing of a culture's future inventively .

Our traditional music and instruments are the traditional examples of cultural properties which are quite substantial. The fact that they didn't disappear in the course of time and they are still used shows how these properties are permanent and valuable.

Our traditional music, even though it is originally based on Central Asia, with the contributions and impacts of geographical, socio-cultural, it is one of the rich cultural heritages of the world. The genuine (instrumental, melodic, rhythmical, etc) identity of our cultural music was, and still is, the subject of many scientific researches. The importance of the usage of the traditional musical instruments in Educational Sciences, Musical Education and the researches that are committed or will be committed on this topic is obvious.

Key Words: Education, musical education, departments of musical education, main instrument, education of traditional Turkish instruments, end-blown flute, education of end-blow flute.

1. GİRİŞ

Kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak, yaparak öğrendiği ve aktarıp öğrettiği maddi- manevi her şeyden oluşan karmaşık ve en dayanıklı kültürel öğelerden biri olduğu için, söz konusu olan herhangi bir ulus, etnik ya da kültürel bir grubu anlamayı sağlayacak anahtardır” (Clarke, 2001, 38). Bu tanım aslında yaşadığımız coğrafya ve içinde var olan her şeyin, kültürel öğeler topluluğundan oluştuğunu açıklamakla beraber, kültürel öğelerin bir toplumun öncelikle kendini ifade edebilmesinin, gelişebilmesinin en önemli başlangıç noktası olduğunu da ifade etmesi bakımından önemlidir. Bu anlayışla (Aydiner, Şen,141). “Bir toplumun anlaşılmasında anahtar olabilecek, bir toplumun müziğinin özel niteliğini, özgünlüğünü oluşturan müzikler, o toplumun geleneksel müzikleridir. Geleneksel müzikler, Türk müzik kültüründe de önemli bir yere sahiptir.” demek doğru olacaktır.

“Kültür, bir toplumun manevi özelliğini, duyuş ve düşünüş birliğini kuran, gelenek halindeki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının tümüdür” (Turan, 2002, 189). Kültür yaşamın her alanında olduğu gibi sanat ile ilgili alanlarda önemli bir etkidir. Toplumların sanatsal gelişimlerini geçmişlerinden, kültürel birikimlerinden bağımsız düşünmeleri doğru değildir. Her sanatsal akım ve yenilenme süreci mutlaka bir önceki akım, süreçten etkilenir ve sonraki akım, süreç için başlangıç, (ilham) olur. Bu anlamda kültür, müzik ve ona dair ne varsa, öncelikle gelişimin kaynağı olmuş, sonrasında değişmesi ve hatta yenileşmesine de etki etmiştir.

Bayraktar’a göre (1992, 95), “Gelenek” uzun bir zaman içinde toplum tarafından biriktirilerek oluşturulan, kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşatılan, toplumun üyelerini sağlam bir bağ ile birbirine bağlayan kökleşmiş manevi kültür öğeleridir. Toplumları ayırt edici özellikler taşır. Kalıcılık ve değişim yeteneği gösterir. Gelenek, toplumun özel niteliği, özgünlüğüdür. Gelenek, kültürün kuşaktan kuşağa zamanımıza kadar ulaşmış belli öğelerinde varlığını sürdürür. Bu bakımdan gelenek, “değerini ve gücünü hem eskilikten, hem de öteden beri çeşitli durumlarda denendikten sonra geçerli kalmışlıktan alır”.

Gelenekselleşmiş kültürel bir varlığın, maddi-manevi beğenilerin, günümüze kadar gelmiş olması, toplum tarafından kabul görmüş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kültürel varlığı yok saymak, onun gücünü inkâr etmek olduğu gibi, uzun yıllar denenmiş ve geliştirilmiş bu bilgiler topluluğundan mahrum kalmış olmak anlamına gelir. Gelenek, “geçmişten gelmekle birlikte, geçmişte kapanıp kalmaz”, günümüze erişir, geleceğe uzanır ve böylece “kökü geçmişte olan bir gelecek” gibi anlaşılacak istenir (Akt. Uçan, 2005, 309). Bir toplumun geleceğini özgün bir şekilde tasarlamasında kültürel öğelerini değerlendirmesinin önemi tartışılmaz bir gerçektir.

Geleneksel müzik ve çalgılarımız, kökleri çok sağlam kültürel öğelerin gelenekselleşmiş örnekleridir. Zaman içerisinde silinip gitmemeleri, bugün de kullanılıyor olmaları bu öğelerin ne kadar kalıcı ve değerli olduklarının bir göstergesidir.

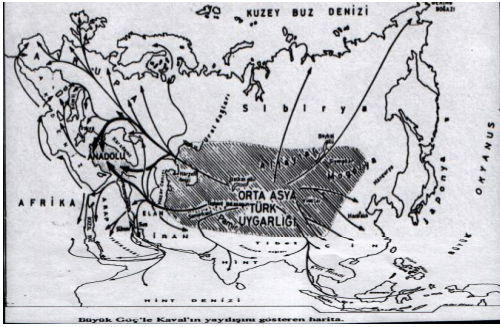
Geleneksel müziğimiz, köken olarak Orta Asya’ya bağlı olsa da coğrafi, sosyal- kültürel etkiler, katkılar ile dünya üzerindeki zengin kültürel miraslardan birisi durumundadır. Geleneksel müziğimizin (çalgısal, melodik, ritimsel vb.) özgün kimliği birçok bilimsel araştırmaya konu olmuş, olmaktadır. Eğitim Bilimleri içerisinde, müzik eğitimi alanında da Geleneksel Müzik öğelerinin kullanımı ve bu konuda yapılan-yapılacak araştırmaların önemi ortadadır.

1.1. Kaval Nedir?

“Kavalın en az insanlık tarihi kadar eski bir çalgı olduğu söylenebilir. Çalgıyı ilk bulan ya da çalanlara ilişkin birçok fikirlere rastlanmakta ise de, araştırmacılar Kaval’ın Hazar denizi ötesi Ural-Altay dağları arasındaki bölge olabileceği konusunda birleşmektedirler. Nitekim Alman “Curts Sachs” kavalın Türkçe asıllı olduğunu belirtmiştir”(Aktr.Tarlabası, 1983, 12).

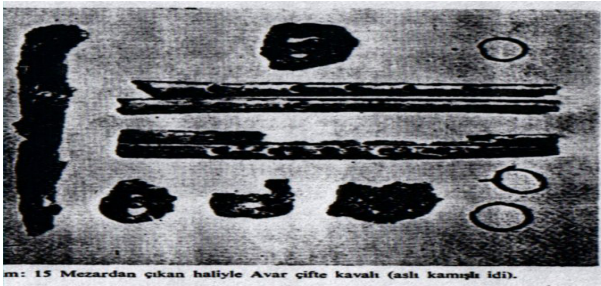
Kaval Orta Asya’dan Anadolu ve Mezopotamya’ya Türkler ile birlikte gelmiş, tarihsel süreçte yaşanan bölgenin coğrafi ve kültürel vb. durumlarına göre fiziksel (yapımında kullanılan

maddeler),tavırsal (icrasal özellikler) bakımından değişikliklere uğramıştır. Kavalın tarihi ile ilgili en önemli verilerden birisi de Macaristan'da bir Avar mezar kazısında bulunmuş tarihi eserdir (Avar Çifte Kavalı).

Resim 2.Kavalın Yayılışını Gösteren Harita

“Büyük Hunlardan sonra, Ak Hunlar’ın (350–557) yanı sıra, Çin’in kuzeyindeki Türk yurdunda 394’ten 552’ye kadar hüküm süren Avar döneminde Türk müziği, Hunlar döneminde kazanmış olduğu özellikleri büyük ölçüde taşımakla birlikte bazı yönlerden farklı özellikler yeni gelişmeler gösterdi. Özellik ve gelişmelerin en önemlilerinden biri çalgı alanında gerçekleşti. Bunu Göktürlere yenildikten sonra yurtlarını terk ederek batıya doğru uzun bir göçe başlayan, Kafkaslardan batıya doğru yönelen, Kafkaslardan ve Karadeniz’in kuzeyinden geçerek bugünkü Macaristan’a ve balkanlara gelip yerleşen Avarlar’ın kültürlerine ilişkin bazı buluntulardan anlıyoruz. Bu buluntular arasında Türk müziğinin tarihsel gelişimi açısından en ilginç olanı ve en büyük değer taşıyanı, kuşkusuz, Macaristan’da yapılan kazılar arasında bir Avar mezarında bulunan Turna kuşunun kemiğinden yapılmış “çifte kaval” dır” (Uçan, 2000, 25) .

Resim 1. Avar Mezarından Çıkarılan “Çifte Kaval”

Geleneksel Türk Halk Müziği’nin nefesli çalgılarından olan kaval direkt üfleme türüdür. Bu çalgının ismen karıştırıldığı “ dilli kaval ” çalgısı ile ses dizisi haricinde bir benzerliği yoktur. “Dilli Kaval” diye isimlendirilmiş çalgı, çocuk çalgıları (düdükler) olarak tanımlanan, blok flüt vb. ile aynı aileden olan bir tür düdüktür. Kavalın kelime kökü olan “kav” içi boş anlamına gelir ki kaval ve benzeri çalgılarda (ney, flüt) sesi elde edebilmek için çalgının uç kısmında veya içinde özel bir aparat (dil) yoktur.

Resim 3. Kaval

Resim 4. Dilli Düdük

Dudağın belli bir pozisyonu ile ses elde edilebilen kavalın “flüt. vb.” bu özelliği, ses sağlanması (düdükler vb.) kolay olmayan çalgılar ile aynı sınıfa dahil olduğu anlamına gelmektedir.

Resim 5-6. Kavalda Dudak Pozisyonu

Kaval, Orta Asya'dan göçler sonucu başta Anadolu olmak üzere dünyanın her yerine yayılmıştır. Geçimini ve zamanını hayvancılık ile sürdüren bu topluluklar, göçler sırasında kavalı öncelikle Batı Asya'ya sonrasında Avrupa'ya da taşımış ve tanıtmıştır. Geçimini hayvan sürülerinden sağlayan bir toplumun çoban olarak anılması kadar doğal bir durum olamaz. Dedeleri (ataları) çoban olan bir milletin her ferdinin kaval sesine duyduğu hissi duyguların, bu durumun bir sonucu olması bekli de tesadüf değildir. Ama Türkler, Anadolu'da veya göç ettikleri diğer yerlerde yerleşik düzene geçtiklerinde, hayvancılık dışında uğraşlarla da ilgilenmiş ve bu uğraşları meslek olarak edinmişlerdir. Bu durum kavalın, onu çalan kişiyle (çoban) ile anılmasına ve şu an kaval denince akla ilk olarak çobanların gelmesine sebep olmuştur.

Ülkemizin müzik, çalgı, klarnet, keman, davul, zurna vb. müzik ve çalgı ile ilgili bir çok terimden sonra akla Roman vatandaşlarımızın gelmesi ve bu çalgılar ile Roman vatandaşlarımızın birlikte anılması gibi. Bu durum ne Roman vatandaşlarımızın müzikal yeteneklerindeki özel (Üstün) durumu, ne de onlara duyulan saygı ve sevgiyi, hatta çalgılarını icralarındaki Onlara özgü, tavra ve ustalığa duyduğumuz hayranlığı azaltmayacağı gibi, kavalın bilimsel bir bakış açısıyla, teknik ve sanatsal olarak üst düzey bir çalgı olması gerçeğini değiştirmez.

Resim7.Kaval Çalan Yörük Çoban

Resim8. Kaval sanatçısı Theodosii Spassov konuk solist olarak katıldığı konser.

Kaval şimdilerde, “çoban çalgısı kaval” kimliğinin çok ötesinde, orkestralarda icra edilen ve gençlerin ilgisini çeken bir çalgı kimliğini kazanmıştır.

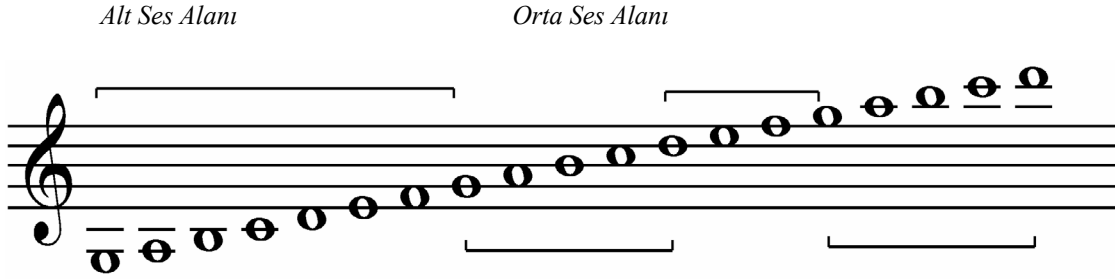
Kaval icracının niteliğine ve çalgının fiziksel yeterliğine göre değişebilen 2,5 ila 3 oktavı geçen ses genişliği ve kromatik ses dizisi ile flüt ve benzeri batı çalgılarının ötesinde Türk Geleneksel Ezgileri'ni de aslına uygun bir şekilde icra edebilen özgün bir çalgıdır.

Son yıllarda karakteristik özellikleri ve teknik gelişmişliğini ortaya koyan eserlerin yazılmaya başlanması, farklı öğretim metotlarının yayınlanması, kavalın müzik eğitim sürecindeki yeri ve önemi konusunun, bilimsel bir bakış açısı ile en baştan incelenmesi ve değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Yapılacak standartlaştırma ve kavalın bir Türk Çalgısı olduğuna dair patent çalışmaları ile kaval öncelikle ismen ve cismen gerçek anlamda bir Türk Çalgısı, "Eğitim Çalgısı" kimliğine kavuşacaktır.

1.	Sol	Sol	Re	Sol	Si
2.	Sol#	Sol#	Re#	Sol#	Do
3.	La	La	Mi	La	Do#
4.	La#	La#	Fa	La#	Re
5.	Si	Si	Fa#	Si	Re#
6.	Do	Do	Sol	Do	Mi
7.	Do#	Do#	Sol#	Do#	Fa
8.	Re	Re	La	Re	Sol
9.	Re#	Re#	La#		
10.	Mi	Mi	Si		
11.	Fa	Fa	Do		
Alt Ses Alanı	Orta Ses Alanı	Üst Ses Alanı			

Çizim1.Kavalın Ses alanının Porte Üzerinde Gösterimi

1.2 Kaval ve Ney

Kaval ve Ney olarak bilinen çalgılar, aynı kökten gelen kardeş çalgılardır. Üfleme tekniği açısından aynı olan bu iki çalgıdan "Ney" kavalın bir ses (en üstte bulunan "re" sesini veren perdesi) eksiltilmiş ve doğal olarak bulunabilen kamıştan yapılmış bir benzeridir. Bu iki çalgıyı bu anlamda birbirinden bağımsız düşünmek yanlış olacaktır. Her iki çalgı da zaman içerisinde kendilerine özgü kültürel ve teknik farklılıklar kazansalar da ne yazık ki Ney çalgısının ülkemiz müzik eğitimi içerisindeki durumu kavalın pek de farklı değildir.

1.3 Kaval Eğitimi

Kaval başlı başına ele alındığında tarihiyle, felsefesiyle, incelenmeyi, araştırılmayı, geliştirilmeyi hak eden teknik ve kültürel açıdan güçlü bir Türk Halk Çalgısı'dır. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de geçerliliğinden hiçbir şey kaybetmeden varlığını ve işlevselliğini sürdürmektedir. Ses dizisi, kendine has ses rengi ve icra teknikleri ile özel bir çalgıdır. Özellikle kendi içinde doğal ritmik, çok seslilik (Horlatma Tekniği) ve ülkemizin hemen her yerinde farklı

kültürel icrasal (tavır) özellikleri olan kaval, gelenekselliğinin yanında ve ötesinde uluslararası bir çalgı kimliği ile özellikle yurt dışında orkestra topluluklarında solist saz kimliği ile etkin bir rol alabilmektedir.

Bir ülkenin sanatsal (Müziksel) gelişimini, ona özel ve özgün kimliğini kazandıran kültürel geçmiş ve birikiminden ayrı düşünmek imkânsızdır. Kaval ve benzeri çalgıların içinde olmadığı bir müzik eğitiminin, kimliğimizden uzaklaşma, müziksel (duyumsal) yozlaşma, her şeyden öte kimliksizleşme anlamına geleceği unutulmamalıdır.

Ne yazık ki ülkemizde sadece Türk Müziği Devlet Konservatuarları, resmi ve gayri resmi bazı dershanelerde, çoğunlukla eğitimsiz, bilinçsiz kişilerce eğitimi verilmeye çalışılan kaval, bu durumu ile “Geleneksel Türk Müzik Çalgıları” arasında yer alma, korolar topluluklar vb, çalgı işlevi görmenin ötesine taşınmamaktadır.

Ülkemizde Müzik Öğretmeni yetiştiren kurumlarda, “Ana Çalgı” olarak bağlama, kanun, ud ve ney dışındaki diğer Geleneksel Türk Müziği Çalgıları olan tanbur, klasik kemençe, kabak kemane, vb. çalgıların eğitimi verilmemektedir. Geleneksel Halk Çalgıları’nın, standartlaştırılması ve geliştirilmesi, Evrensel Müzik’in birer bireyi olabilmeleri yolunda Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında “Ana Çalgı” olarak var olmalarının, önemli katkısı olacağı düşünülmektedir.

Bu anlamda Ülkemizde Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Geleneksel Nefesli Çalgılarımızdan Kaval’ın Yeri ve Önemi nedir? Sorusunun cevabını aramak gerekmektedir.

1.3.1. Kavalın Okul Müzik Eğitiminde Kullanılabilirliğinin Mantığı Nedir?

Geleneksel müzikler Türk müzik kültürünün omurgasını oluşturur. Geleneksel müziklerin Türk müzik kültürü içerisindeki önemi, genel müzik eğitimi programlarında da yankı bulmuştur. Nitekim temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması ile “İlköğretim Müzik Dersi Programı” yeniden yapılandırılmış bu yapılandırmada ilk defa geleneksel müziklerimize bütün türleriyle yer verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1994, 7; Uçan, 2005, 324).

2006 yılında yeni düzenlemelerin yapıldığı İlköğretim Müzik Dersi Programında, yine geleneksel Türk müziğine kapsamlı bir şekilde yer verildiği görülmektedir (MEB, 2007). İlköğretim müzik eğitimi programı (2006) incelendiğinde; 5. sınıflar için “Müzik Kültürü” öğrenme alanında; ‘Atatürk’ün sevdiği türkü ve şarkıları tanır’ kazanımı, 6. Sınıflar için; “Dinleme-Söyleme-Çalma” öğrenme alanında, ‘Yurdumuzdaki müzik türlerinden seçkin örnekler seslendirir’ kazanımı, 7. sınıflar için; “Dinleme- Söyleme- Çalma” öğrenme alanında, ‘Yurdumuzdaki müzik türlerinden eserler seslendirir’ kazanımı ve 8. sınıflar için; “Dinleme-Söyleme-Çalma” öğrenme alanında, ‘Yurdumuzdaki müzik türlerinden eserler seslendirir’ kazanımı, ‘Türk toplum ve topluluklarının müzik kültürlerinden uygun örnekleri dinlemekten hoşlanır’ kazanımı ve ‘Geleneksel Türk müziklerine ilişkin türleri ayırt eder’ gibi kazanımlar yer almaktadır. Öğrencilerin yaş ve seviyeleri göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenen ve (1-8.sınıflar) ilköğretim müzik dersi öğretim programının devamı niteliğinde olan,

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında da (MEB, 2009) geleneksel müziklerimize geniş ölçüde yer verilmiştir. Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı (MEB, 2009) incelendiğinde; programın ‘Miyon’ bölümünde, “Ulusal ve Uluslar arası müzik eserlerini değerlendirebilecek kültürel ve tarihsel perspektif kazandırmak” ifadesi, ‘Programın Temel Yaklaşımı’ bölümünde “Müziğin tarih ve kültürle ilişkisini kavrayabilme” ifadesi, ‘Programın Genel Amaçlar’ bölümünde de “Ülkemiz müzik türleri ile birlikte evrensel bir müzik kültürüne sahip olmalarına yardımcı olmak” ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca geleneksel Türk müzikleri ile ilgili olarak programın “Kazanımlar” bölümünde; 9. sınıf için “Söyleme-Çalma” öğrenme alanında, “Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir” kazanımı, 10.sınıf için “Türk müziği makamlarından oluşmuş eserleri söylemeye istekli olur” kazanımı ve “Türk halk müziği eserlerini söylemekten zevk alır” kazanımı, 11. sınıfta “Türk müziği makamlarından örnekler seslendirir” kazanımı ve 12. sınıfta da “ Türk müziği eserlerini içeren dağarcık oluşturur” ve “Türk müziği makamlarını seslendirmekten zevk alır” kazanımları yer almaktadır

(MEB, 2009). Aynı programın “Dinleme” öğrenme alanında; 10. sınıf için, “Türk halk müziği eserlerini dinlemekten zevk alır”, “Türk müziği makamlarından oluşmuş eserleri dinlemekten zevk alır” kazanımları, 11.sınıf için; “Dinlediği Türk halk müziği ozanlarının ve aşıklarının eserlerini tanır”, “Dinlediği Türk müziği makamlarını tanır” kazanımları yer almaktadır (MEB, 2009).

Geleneksel Türk müzikleri ile ilgili olarak aynı programın “Müzik Kültürü” öğrenme alanında da; 9. sınıflar için, “Türk müziği tarihi hazırlık döneminin genel özelliklerine örnek verir” kazanımı, “Türk halk müziğinin genel özelliklerini açıklar”, “Türk sanat müziği biçimlerini (formlarını) tanır” kazanımları ve 12. sınıflar için; “Dünyanın değişik bölgelerindeki halk müziği çalgılarını Türk müziği çalgıları ile ilişkilendirir” kazanımları yer almaktadır (MEB, 2009).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006-2007-2009 yılı ilk ve ortaöğretim programlarının içeriği incelendiğinde Geleneksel Türk Müziği'nin çeşitli türlerini, makamsal eserlerini, halk ezgilerini, algılayabilme, seslendirebilme, vb. davranışları kazandırma sürecinde Geleneksel Türk Müziği Çalgılarının önemi değerlendirilmelidir. Makamsal okul müziği dağarcığının bazılarının bir batı müziği çalgısı ile seslendirilmesi mümkün olabilir ama Türk Müziği'nin karakteristik “komalı” sesleri, uslub ve tavırsal özelliklerini seslendirmede yetersiz kalmaktadır. Bu durum, müzik öğretmenlerini mezun olduktan sonra bir Türk Müziği Çalgısını öğrenmeğe yöneltmektedir. Bu konu ile ilgili Milli Folklor Üç Aylık Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisinin, 91. Sayısında yayınlanan makalenin araştırma sonuçlarında “Yine müzik öğretmenlerinin çoğunluğu mezun oldukları üniversitede “bağlama”ya yönelik olarak bir ya da iki yarıyıl (1 yarıyıl %43,3; 2 yarıyıl %30) süreyle öğrenim gördüklerini belirtmişlerdir. Ancak bu sürenin; çalgının öğrenilebilmesi ve mesleki yaşantıda etkili bir şekilde kullanılabilmesi için yeterli olmadığı düşünülmektedir. Nitekim bu husus Tablo 5’de açıklanan bulgularda; müzik öğretmenleri tarafından da vurgulanmıştır. Üniversitedeki eğitimi/ öğretimi süresince herhangi bir Türk halk çalgısının öğrenimini görmeyen müzik öğretmenlerinden 8’i, mesleki yaşantılarında gereksinimini duymuş olacaklar ki; Türk halk çalgılarından yine “bağlama”ya yönelik olarak özel ders almışlardır (Aydiner, Şen, 142). Şeklinde ortaya konmaktadır.

Kaçar (2007) “Geleneksel Çalgılardan Ud’un Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması” adlı makalesinde; müzik öğretmeni adayları için geleneksel müzik türleri ve ona bağlı olarak geleneksel çalgıların kullanılmasının, meslek hayatlarında zorunluluk arz ettiğini belirtmiştir.

Mezuniyet sonrası ülkenin dört bir yanına dağılan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullarda, sosyal etkinliklerde, özel günler ve milli bayramlarda geleneksel Türk müziği koroları kurmalarının, faaliyetlerde bulunmalarının istenmesi, müzik öğretmenlerini ülke gerçekleri ile karşı karşıya bırakmıştır. Anadolu’da müzik deyince ilk akla gelenin türkü, şarkı, zeybek, uzun hava olması, çalgılardan bağlama, ud, kanun çalınması, müzik öğretmenlerinin bu alanları da bilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Eğitimi almadıkları, bu yüzden de yeterli donanıma sahip olmayan ancak öz kültürlerine ait bir müzik olması nedeniyle kulak dolgunluğu olan müzik öğretmenleri, kendi gayretleriyle daha sonradan geleneksel müzikleri ve çalgılarını öğrenmek durumunda kalmışlardır. (Sağır, 2003, 357-363).

Bir başka araştırmada da; müzik eğitimi anabilim dallarında piyanonun yanı sıra geleneksel Türk müziği çalgılarından birinin eğitiminin/ öğretiminin de (bağlama, ud, tambur) zorunlu olmasının gerekliliği belirtilmiştir (Özeren, 2003, 229-232).

Ayrıca Albuz (2002) “21. Yüzyıl Türk Müzik Eğitiminde Yeni Oluşum Anlayış ve Yaklaşımlar Neler Olmalıdır” adlı çalışmasında “çok zengin kültür mirasına sahip olan ülkemizin bu birikiminden müzik eğitiminde de yararlanmanın mesleki bir görev ve sorumluluk olduğunu, bu anlayışla düzenlenecek olan müzik eğitimi programları içerisine geleneksel müziklerin dengeli olarak dağıtılmasını, hazırlanacak müzik ders kitaplarında da bu yaklaşımın sergilenerek geleneksel müziklerimizden örnekler sunulması gerektiğini belirtmiştir. Kendi kültürünü yeterince tanımayan müzik eğitimcilerinin toplumdaki kopuk bir müzik eğitimi sergileyeceğini bu nedenle; her müzik eğitimcisinin esas çalgısının yanı sıra geleneksel Türk

müziği çalgılarından birini de iyi düzeyde çalabilecek durumda olması gerektiğini ancak böyle bir müzik eğitimcisinin yeterince gerçekçi ve başarılı olacağını” belirtmiştir.

Çevik’in (2004, 59) “Yürürlükteki Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Tasarısına İlişkin Görüşler Öneriler” adlı çalışmasında ise; lisans programının müzik öğretmenliğinin gerektirdiği yeterlilikleri kazandırma düzeyine ilişkin çıkarımlarda bulunulmuştur. 3 örneklem grubu (öğretim elemanları, öğretmenler ve son sınıf öğrencileri) ile gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları da, yukarıda bahsedilenleri destekler niteliktedir. Çalışmanın öğrenci örneklem grubunun görüşlerinden elde edilen sonucuna göre; “nitelikli müzik öğretmeni yetiştirmede, öğretim programı ile kazandırılan müzik kültürü ile halk kültürü arasında bağ kurulabilmeli ve bu iki müzik kültürünü dengeli, tutarlı biçimde kaynaştıran bir eğitim verilmelidir”.

2. BULGULAR ve YORUMLAR

Ülkemizde Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ana çalgı olarak okutulan geleneksel çalgılarımızın “bağlama, ud, ney, kanun” olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada bu çalgıların üniversitelere göre dağılımı belirlenmiştir.

Tablo 2. Bağlama'nın Ana Çalgı Olarak Okutulduğu Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları

No	Müzik Eğitimi Anabilim Dalları	No	Müzik Eğitimi Anabilim Dalları
1	Adnan Menderes Ün.	10	Mehmet Akif Ersoy Ün.
2	Atatürk Ün.	11	Muğla Ün.
3	Cumhuriyet Ün.	12	Niğde Ün.
4	Erzincan Ün.	13	Ondokuz Mayıs Ün.
5	Gazi Ün.	14	Pamukkale Ün.
6	Harran Ün.	15	Selçuk Ün.
7	İnönü Ün.	16	Uludağ Ün.
8	Karadeniz Tek. Ün.	17	Yüzüncü Yıl Ün.
9	Marmara Ün.		

Ülkemizdeki 23 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarının 17'sinde Ana Çalgı Bağlama eğitiminin verildiği görülmektedir. 5 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ise bağlama eğitiminin verilmediği görülmüştür.

Tablo 3. Ud'un Ana Çalgı Olarak Okutulduğu Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları

No	Müzik Eğitimi Anabilim Dalları
1	Adnan Menderes Ün.
2	Atatürk Ün.
3	Cumhuriyet Ün.
4	Erzincan Ün.
5	Gazi Ün.
6	Harran Ün.
7	İnönü Ün.
8	Karadeniz Tek. Ün.
9	Marmara Ün.

Ülkemizdeki 23 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarının 9'unda Ana Çalgı Ud eğitiminin verildiği görülmektedir. 14 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ise Ud eğitiminin verilmediği görülmüştür.

Tablo 4. Ney'in Ana Çalgı Olarak Okutulduğu Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları

No	Müzik Eğitimi Anabilim Dalları
1	Adnan Menderes Ün.
2	Atatürk Ün.
3	Niğde Ün.

Ülkemizdeki 23 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarının 3'ünde Ana Çalgı Ney eğitiminin verildiği görülmektedir. 20 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ise Ud eğitiminin verilmediği görülmüştür.

Tablo 5. Kanun'un Ana Çalgı Olarak Okutulduğu Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları

No	Müzik Eğitimi Anabilim Dalları
1	Karadeniz Tek. Ün.
2	Muğla Ün.
3	Selçuk Ün.

Ülkemizdeki 23 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarının 3'ünde Ana Çalgı Kanun eğitiminin verildiği görülmektedir. 20 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ise Kanun eğitiminin verilmediği görülmüştür.

Tablo 6. Geleneksel Çalgıların Ana Çalgı Olarak Okutulmadığı Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalları

No	Müzik Eğitimi Anabilim Dalları
1	Balıkesir Ün.
2	Çanakkale 18 Mart Ün.
3	Dokuz Eylül Ün.
4	Gazi Osman Paşa Ün.
5	İzzet Baysal Ün.
6	Trakya Ün.

Ülkemizdeki 23 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarının 6'sında ise Ana Çalgı eğitiminin verilmediği görülmektedir.

3. SONUÇLAR

Ülkemizde Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Geleneksel Nefesli Çalgılarımızdan Kaval'ın Yeri ve Önemi nedir? İsimli araştırmanın bulguları incelendiğinde Geleneksel Çalgılarımızdan kavalın ülkemizdeki 23 Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarının hiçbirisinde Ana Çalgı olarak eğitiminin verilmediği görülmektedir.

Bu ve benzeri araştırmalardan elde edilen sonuç-sonuçlar ülkemizdeki müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda Ana Çalgı olarak eğitimleri verilen Geleneksel Çalgıların, çeşitlilik ve sayısal (nicel) olarak azlığını, bazı Anabilim dallarında ise Geleneksel Çalgıların "Ana Çalgı" olarak değerlendirilmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

4. ÖNERİLER

Geleneksel çalgıların Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında Ana Çalgı olarak çeşitlilik ve sayı bakımından azlığının ve bazı Geleneksel Türk Çalgıları (Kaval, Tambur, Kabak kemane vb.) Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında “Ana Çalgı” olarak eğitimlerinin verilmemesinin sebepleri araştırılmalı ve ortaya konmalıdır.

İlk ve Orta Öğretim Programlarının ortaya koyduğu yaklaşım ışığında Müzik Eğitimi Anabilim Daları ders programlarında Geleneksel Türk Müziğine ayrılan ders saati ve Kaval, benzeri geleneksel çalgıların “Ana Çalgılar” olarak değerlendirilmesi konusunu yeniden gözden geçirmelidirler.

Ülkemizin geleneksel çalgılarından olan kavalın, konunun uzmanları, üniversitelerin çalgı yapım bölümleri, uzman icracıları, araştırmacılarından oluşturulacak bir çalışma grubu ile standart bir çalgı (Bulgaristan örneği vb.) durumuna kavuşturmak amaçlı çalışmalar yapılmalıdır.

Geleneksel Türk Çalgılarının Türk Müzik Eğitimi içerisindeki durumunun etraflıca tartışılacağı, sempozyumlar vb. düzenlenmelidir.

Kavalın geleneksel karakterine uygun teknik özelliklerini de ortaya koyacak her yaş grubuna uygun metotlar ve kaval eğitim dağarcığı geliştirilmelidir

KAYNAKLAR

- Albuz, A. (2002). 21. Yüzyıl Türk Müzik Eğitiminde Yeni Oluşum Anlayış ve Yaklaşımlar Neler Olmalıdır. Uluslararası Avrupa 'da ve Türk Cumhuriyetleri'nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi, Ankara, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi.
- Aydiner M., Şen, Y. (2011) Geleneksel Türk Halk Çalgılarının Müzik Öğretmenleri Tarafından Kullanılma Durumu. MİLLÎ FOLKLOR Üç Aylık Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi, Sayı 91, <http://www.millifolklor.com/tr/sayfalar/91/13-.pdf>
- Bayraktar, E. (1992). Geleneksel Müziklerimiz ve Çokseslilik Çalışmaları, Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler. Derleyen: Salih Turhan, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1414, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Clarke, Gloria, L., (2001). Müzik, Kimlik ve Çoğulculuk: Kanada'ya Bir Bakış, İstanbul. Müzikoloji Derneği Sempozyum Bildirileri (27-28 Kasım 1999/ 20-21 Ekim 2000), Yayına Hazırlayanlar: Feza Tansuğ, Ersin Antep, Vural Yıldırım., Baskı: Kitap Matbaacılık.
- Çevik, S. (2004). Yürürlükteki Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Tasarısına İlişkin Görüşler Öneriler. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Cilt:I, (7- 10 Nisan 2004), Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi.
- Ersöz, Ö. Selen H. (2003). Müzik Eğitiminde Geleneksel Ögelere Yer Verilmesi. Malatya, Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği, Editör ve Dizgi: Cemal Yurga, Baskı: Öncü Basımevi.
- Kaçar, G.Y. (2007). Geleneksel Çalgılardan Ud'un Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması. Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:22/1.
- MEB. (1994). İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- MEB. (2007). İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- MEB. (2009). Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Müzik Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.
- Sağır, T. (2003). Müzik Öğretmeninin Çalgısı ve Mesleki Yaşama Etkisi. Malatya, Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği, Editör ve Dizgi: Cemal Yurga, Baskı: Öncü Basımevi.
- Tarlabaşı, B. (1983). Öz Çalgımız Kaval. İstanbul: Günlük Ticaret Gazetesi Tesisleri.
- Turan, R. (2002). Kültür Alanındaki Gelişmeler. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Kitapta 4 Bölüm, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Uçan, A. (2000). Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Türk Müzik Kültürü. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar- İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum. (Genişletilmiş 3. Basım). Ankara: Evrensel Müzikevi Yayınları.